

Михайловська О. В. Макроекономічне регулювання ресурсного забезпечення видавничо-поліграфічної галузі / О. В. Михайловська // Формування ринкових відносин в Україні: Збірник наукових праць Вип. 2 (117) / Наук. ред. І. Г. Маніуров. – К.: Науково-дослідний економічний інститут, 2011. – С.138 – 144.

О.В. МИХАЙЛОВСЬКА

Чернігівський державний і інститут економіки і управління

Макроекономічне регулювання ресурсного забезпечення видавничо-поліграфічної галузі

Стаття присвячена проблемі регулювання ресурсного забезпечення видавничо-поліграфічної галузі на рівні країни та окремих регіонів. На основі проведеної оцінки державного регулювання забезпечення ресурсами підприємств ВПГ визначено необхідність проведення моніторингу та запропоновано напрями поліпшення керованості процесами ресурсного забезпечення ВПГ.

Статья посвящена проблемам регулирования ресурсного обеспечения издательско-полиграфической отрасли на уровне страны и отдельных регионов. На основании проведенной оценки государственного регулирования обеспечения ресурсами предприятий ИПО определено необходимость проведения мониторинга и предложены направления улучшения управляемости процессами ресурсного обеспечения ИПО.

Article is devoted problems of regulation of resource maintenance of izdatelsko-polygraphic branch at level of the country and separate regions. On the basis of the spent estimation of state regulation of maintenance by resources of enterprises IPO it is defined necessity of carrying out of monitoring and directions of improvement of controllability are offered by processes of resource maintenance ИПО.

Постановка проблеми. В сучасних ринкових умовах суттєвою складовою процесу забезпечення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств є ресурсний фактор, який чинить радикальний і комплексний вплив на сферу виробництва організації. Невирішеність проблем щодо формування ефективного ресурсного забезпечення, відсутність методик комплексної оцінки та прогнозування ефективності функціонування галузі в умовах ресурсних обмежень, недосконалість

системи управління та використання власного ресурсного потенціалу доводять необхідність регулювання ресурсного забезпечення.

Формування ефективного ресурсного забезпечення підприємств ВПГ можливе лише за умови макроекономічного регулювання та використання ресурсного потенціалу, що здатні забезпечити конкурентні переваги українським підприємствам як на найближчу, так і на довгострокову перспективу.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. На даний час у статистичній документації не достатньо відстежуються показники ресурсного забезпечення ВПГ як на рівні України, так і на рівні окремих регіонів.

У сучасних економічних дослідженнях [1] простежуються лише загальні проблеми ресурсного забезпечення, аналізуються складові і сучасний стан розвитку ВПГ. У науковій літературі та інформаційних повідомленнях описується сучасний стан та основні напрямки розвитку ВПГ в Україні. Проте недостатньо приділено уваги питанням державної підтримки ресурсного забезпечення галузі. Не повною мірою вивчені фактори впливу на забезпечення ресурсами.

Мета статті. Для вирішення проблеми макроекономічного регулювання ресурсного забезпечення ВПГ необхідне теоретичне обґрунтування змісту вхідної інформації та послідовності проведення моніторингу ресурсного забезпечення галузі з подальшою розробкою напрямів поліпшення їх керованості. Необхідною умовою для цього є окреслення шляхів удосконалення ресурсного забезпечення ВПГ та розкриття сутності функції регулювання.

Виклад основного матеріалу. Одним з факторів економічного зростання країни обов'язковий розвиток національних промислових комплексів з ефективним виконанням функцій макроекономічного регулювання процесів ресурсного забезпечення. Комплексна успішність ВПГ обумовлюється ефективною діяльністю підприємств, які до неї належать, та забезпечує баланс дій механізму господарювання в державі. Значення галузі як складової національної економіки спонукає до формування її ресурсного забезпечення з урахуванням пріоритетних напрямів розвитку національної економіки.

З огляду на нагальну необхідність активізації процесів ресурсного забезпечення національної ВПГ об'єктивним є визнати наступне: державне управління видавничо–поліграфічним комплексом повинно виконувати ряд загальних функцій, направлених на підвищення ефективності керованої підсистеми. Стосовно сучасних літературних джерел, що розглядають теоретико-методологічні засади дієвого стратегічного управління, можна зазначити, що суперечностей відносно ролі та змісту ключових

його функцій не існує, однак дискусії щодо складу управління продовжуються. Прибічники американської моделі [2] визначають наступні основні функції управління: планування, організування, мотивація і контроль. Щодо вітчизняної моделі – дослідники не дійшли до єдиного висновку, який би визначав кількість функцій управління, тому в різних літературних джерелах вона коливається від чотирьох до восьми. Класифікація Стадника В.В. та Йохана М.А. виділяє чотири функції управління [3], Кузьміна О.Е. – шість [4], Мартиненком М.М. запропоновано сім [5], Хміль Ф.І. визначає до восьми функцій [6]. Дослідження теоретичних основ управління дає змогу стверджувати що розвиток даного процесу можливий лише на засадах реалізації функцій планування, організування контролювання і мотивування.

Зазначимо, що не слід виділяти важливіші функції, оскільки з огляду на їх особливості за певних умов та на певному відрізку часу вони можуть набувати домінуючого характеру. Йохна М.А. [3], думку якого підтримує автор, систематизував функції управління з точки зору циклу управління та надав їм вигляду схеми (рис. 1.)

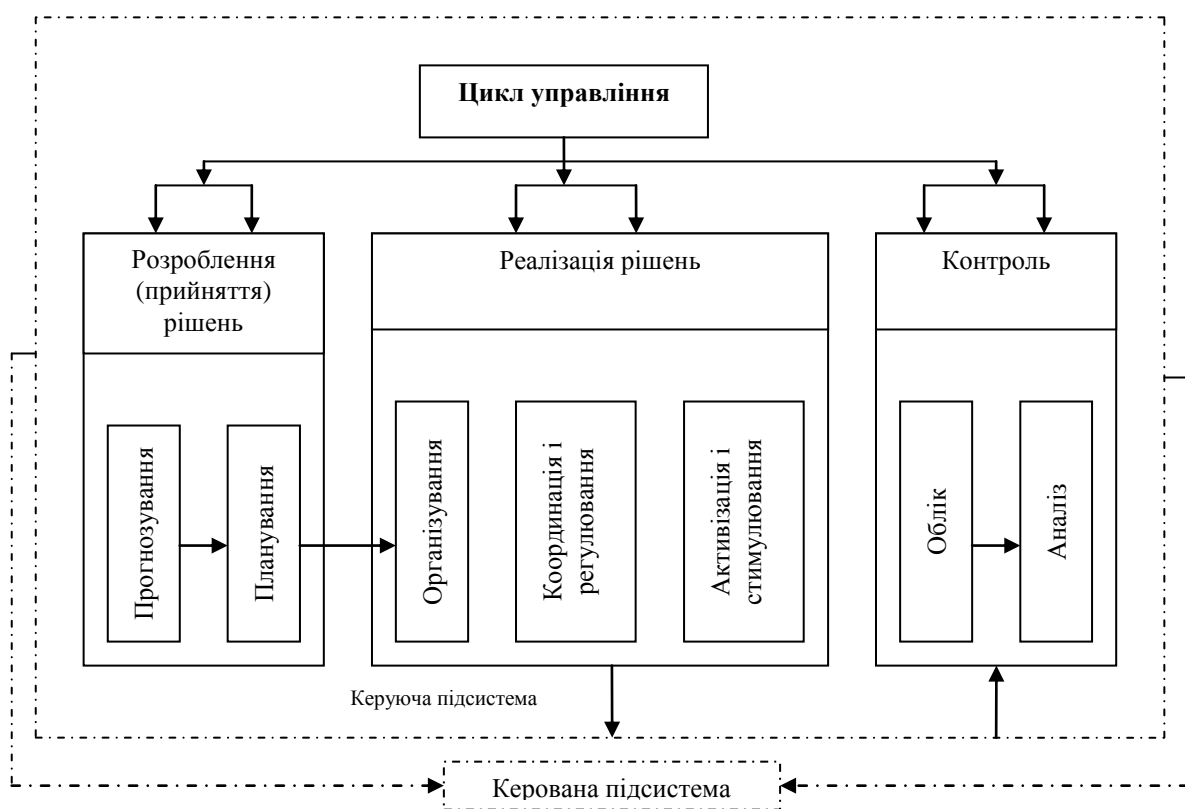

Рис. 1. Схема взаємозв'язку основних функцій управління з об'єктом дослідження

В даному випадку далі буде розглядатися зміст та призначення функції регулювання, як складової системи управління, яка відображає орієнтири та стиль роботи менеджменту у рамках заданих параметрів. Удосконалення вже існуючих та сучасне формулювання нових положень стосовно функції регулювання, як окремої

складової управління забезпечить подальший розвиток такої галузі науки як економіка та управління національним господарством. Погляди різних науковців на загальну теорію управління в цілому та на регулювання зокрема різняться, але не суперечать один одному і можуть взаємодоповнювати та взаємоуточнювати один одного. Після аналізу обґрунтувань функції регулювання, як складової процесу управління, автором запропоноване наступне визначення:

по – перше, реалізація функції регулювання є застосуванням певних дій стосовно об'єкту управління котрі спрямовано на усунення невизначеності багатокomпонентної системи як у зовнішньому так і у внутрішньому середовищі, яка може привести до негативних змін, та на забезпечення його розвитку, використовуючи певні методи управління.

по – друге, метою функції макроекономічного регулювання є забезпечення функціонування керованої підсистеми у рамках заданих параметрів шляхом підтримки співвідношення різних її елементів та усунення імовірних відхилень певних показників шляхом залучення нових ресурсів або коригування запланованих показників (як національного господарства в цілому, так і окремих галузей промисловості).

Підсистема регулювання ВПГ у рамках системи управління будується на відповідних теоретичних переконаннях. У економічній практиці кожна галузь підлягає регулюванню, базисними принципами котрого виступають неокласичні і кейнсіанські концепції та положення класичної політичної теорії, а результати функціонування визначаються показниками ефективності спільних ринкових процесів. Макроекономічне регулювання, система якого досліджується у статті, слід формувати та розвивати у відповідності до національних економічних інтересів. Автори, які досліджували цю проблему, Швайка Л.А., Штангрет А.М. [7] одностайні у тому, що **державне регулювання видавничо-поліграфічної галузі** – це система правових, адміністративних економічних та правових заходів держави, спрямованих на розвиток ВПГ, відведення спаду виробництва, встановлення відносної рівноваги попиту і пропозиції, забезпечення умов для випуску конкурентоспроможної видавничої та поліграфічної продукції. У результаті досліджень зроблено висновок, що саме органи державного управління, тобто державне регулювання, визначають стратегію розвитку ВПГ країни та окремих регіонів. Зовнішній вплив держави на економіку галузі повинен носити компромісний характер задля ідеальної взаємодії з об'єктом управління.

Важливою для ВПГ є проблема обмеженої та недостовірної інформації про реальний стан внутрішніх та зовнішніх справ, оскільки в даному комплексі задіяні більшість недержавних підприємств, котрі не підпорядковуються органам галузевого управління. Функція контролю за поведінкою деяких ринків не реалізується оскільки уряд не спроможний контролювати прояви своїх дій на місцях, через бюрократичні перепони, котрі спотворюють реальні наміри влади. Не визначеність підходів до специфічного управління галуззю не дає змоги владі реалізувати поставлені завдання регулювання суб'єктів господарювання ВПК України. Видавничі проекти, які забезпечують економічний розвиток країни розраховують на державну підтримку і сприяння.

На сучасному етапі господарювання для прийняття оптимізаційних рішень в сфері ресурсного забезпечення застосовуються порівняно нові методи економічних досліджень. Перш за все це пов'язано з несистематизованістю інформації, яка відображає процеси ресурсного забезпечення, а також її застарілістю, дубльованістю, неповнотою даних, що ускладнює практику прийняття оптимізаційних рішень. Для усунення даної проблеми з отримання достатньої інформації про соціально-економічне становище та динаміку подій конкретної країни або її складових необхідно зібрати та обробити відомості, які найповніше відбивають як соціальні так і економічні зміни, піддаються систематизації, класифікації і узагальненню в кількісній формі. На погляд автора статті, найбільш ефективним способом вирішення поставлених завдань в сфері ресурсного забезпечення видавничо-поліграфічної галузі України є організація моніторингу (таблиця 1).

Таблиця 1

**Обґрунтування змісту вхідної інформації для проведення моніторингу
ресурсного забезпечення у ВПГ**

Найменування показника	
1	2
вхідні індикатори – стан та структура трудового потенціалу	<p>Чисельність робітників ВПГ на тисячу осіб зайнятого населення (віком від 15 до 70 рр.)</p> <p>Чисельність промислово – виробничого персоналу на 100 осіб загальної кількості працюючих в галузі.</p> <p>Кількість непромислового персоналу (у тому ж розрахунку).</p> <p>Коефіцієнт старіння кадрів галузі (на 100 осіб загальної кількості працюючих у галузі).</p> <p>Коефіцієнт омолодження кадрів галузі (на 100 осіб загальної кількості працюючих у галузі).</p> <p>Чисельність робітників на 100 загальної кількості працюючих в галузі.</p> <p>Чисельність керівників на 100 загальної кількості працюючих в галузі.</p> <p>Кількість спеціалістів на 100 загальної кількості працюючих в галузі.</p> <p>Чисельність службовців на 100 загальної кількості працюючих в галузі.</p> <p>Плинність кадрів у галузі.</p> <p>Фондоозброєність працівників, які виконують виробничі роботи.</p>

	Технічна оснащеність працівників, які виконують виробничі роботи.
вхідні індикатори – рівень фінансування галузі	Обсяг фінансування підприємств галузі у ВВП та ВРП (для регіонального аналізу). Обсяг фінансування галузі за рахунок коштів держбюджету у % від загального обсягу фінансування. Рівень фінансового забезпечення підприємницької діяльності галузі.

Продовження таблиці 1

1	2
вхідні індикатори – рівень інноваційної активності галузі	Кількість таких, які впроваджували інновації, % від загальної кількості підприємств галузі. Обсяг фінансування інноваційної діяльності за рахунок власних коштів підприємств у % від загального обсягу фінансування. Обсяг фінансування інноваційної діяльності за рахунок державних коштів, % від загального обсягу фінансування. Обсяг витрат на здійснення інноваційних робіт (у розрахунку на одне підприємство). Частка підприємств галузі, які реалізували інноваційну продукцію за межі України, % від загальної кількості.
вхідні індикатори – рівень матеріального забезпечення галузі	Витрати важливих видів матеріально-енергетичних ресурсів у натуральному виразі на одну гривню виробленої продукції. Рівень залежності від імпорту сировини, матеріалів, енергоресурсів, % імпортованих матеріальних ресурсів. Коефіцієнт стабільності забезпечення матеріальними ресурсами. Матеріало- та енергомісткість продукції. Частка матеріальних витрат в операційних витратах. Коефіцієнт оборотності запасів.
вхідні індикатори – результативність діяльності галузі	Обсяг реалізованої продукції галузі, % від загального обсягу реалізованої продукції. Обсяг реалізованої продукції галузі за межі України, % від загальної кількості реалізованої продукції. Обсяг продажу продукції галузі в розрахунку на одного мешканця. Кількість одиниць надрукованих газет в розрахунку на 100 мешканців. Кількість одиниць друку книг та брошур (на 100 мешканців). Кількість одиниць друку періодичних видань (на 100 мешканців).

На рис. 2. представлена розроблена автором послідовність проведення моніторингу процесу ресурсного забезпечення ВПГ на мікро-, мезо- чи макрорівні управління процесами ресурсного забезпечення в реальному секторі економіки України.

Дослідження регіональних аспектів розвитку ВПГ регіону та чинників активізації ресурсного забезпечення не знаходять широкого відображення в економічній літературі та наукових працях. Більшість дослідників відзначають важливість вивчення специфічних регіональних чинників ресурсного забезпечення ВПГ. Проблематичність питання полягає в тому, що кожна із складових середовища ресурсного забезпечення галузі багатокomпонентна та багатофункціональна, з великим набором внутрішніх та зовнішніх зв'язків. Виходячи з цього надзвичайно важливим стає формування інфраструктури, яка б сприяла практичному вирішенню проблеми та активізації ресурсного забезпечення підприємств ВПГ.

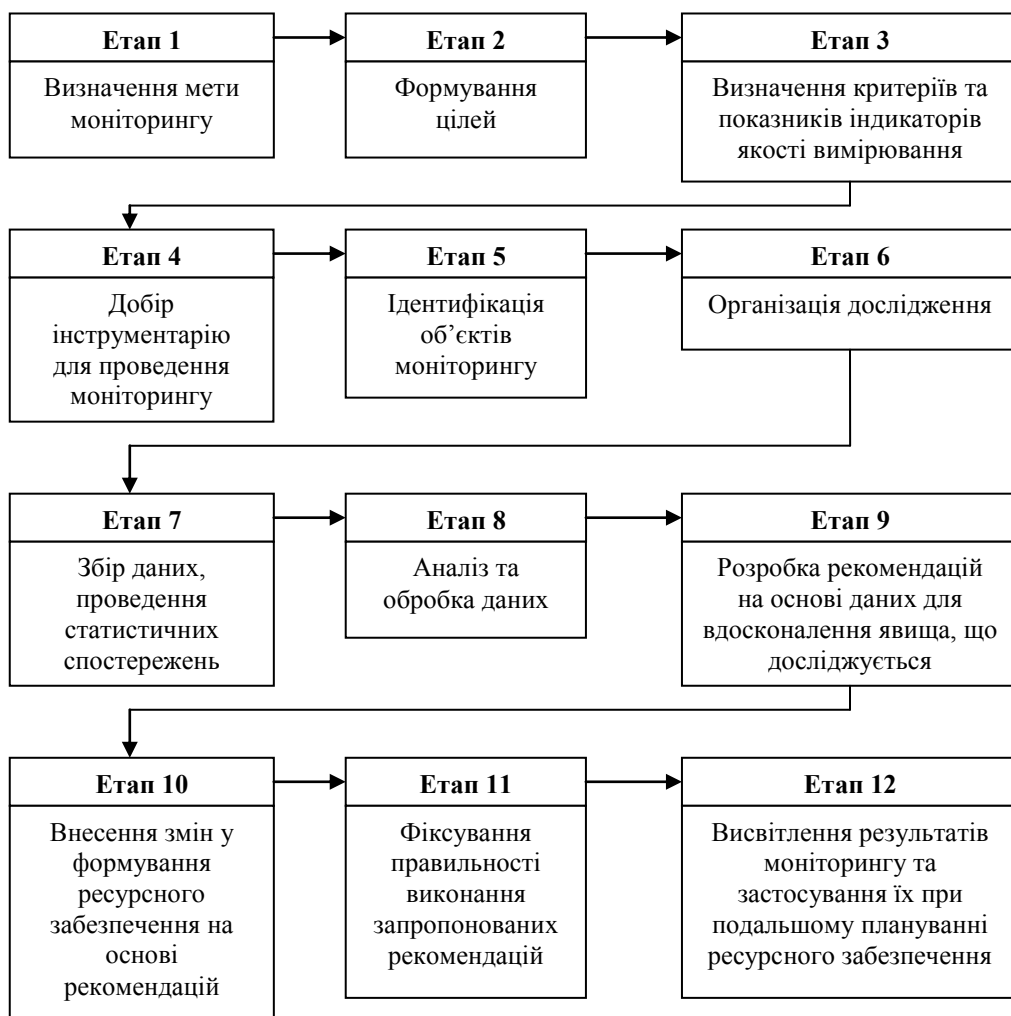

Рис. 2. Послідовність проведення моніторингу ресурсного забезпечення ВПГ

Для дослідження вітчизняної поліграфії необхідно проаналізувати економічні пропорції галузі. Методика подібного аналізу розроблена міжнародними організаціями – Економічними комісіями ООН, ЮНЕСКО та Всесвітнім банком. Вона пройшла успішну апробацію в багатьох регіонах світу – перш за все для трьох найбільших економічних блоків в Європі, Північній Америці, Східній Азії. При цьому надійність вихідної інформації, котра надається національними поліграфічними союзами ретельно перевірялася. На даний час можна говорити про формування нового наукового напрямку – економетрії в поліграфії. Україна не брала участі в даному процесі. Основною причиною може бути відсутність статистики про друк, котра відповідала б сучасній класифікації поліграфічних товарів та послуг, а також мала б економічну направленість. Щорічний статистичний збірник не містить повної інформації, а представляє продукцію лише в натуральному вираженні, що виключає

можливість будь – якого економічного аналізу. Вивчення ситуації в поліграфічному виробництві повинно відбуватися на фоні аналізу демографічних та макроекономічних показників, котрі статистичними та математичними методами пов'язані з показниками поліграфії. На даному етапі необхідно створити економіко-математичну модель галузі, котра буде відображувати не лише її стан за звітний період, а й стане інструментом прогнозування.

Надалі можуть бути використані дві схеми побудови моделі [8]. Особливістю першого варіанту є наявність повної та достатньо надійної звітної інформації за показниками поліграфічного виробництва, до числа яких відносяться: чисельність зайнятих, оборот поліграфічного виробництва, фонд оплати праці та кількість підприємств. Дана інформація в сукупності з загальноекономічними показниками дозволяє розрахувати п'ять вищенаведених показників поліграфічного виробництва. Заключним етапом першого варіанту є розрахунок трьох відносних показників, виражених у відсотках (таблиця 2.).

Таблиця 2

Схема побудови першого варіанту економічної моделі

<i>Загальноекономічні показники (вихідна інформація)</i>	<i>Параметри поліграфічного виробництва(звітні дані)</i>	<i>Розрахункові удельні показники поліграфічного виробництва</i>	<i>Розрахункові відсоткові відношення поліграфічного виробництва</i>
Чисельність населення (млн. чол.)	Об'єм (оборот) поліграфічного виробництва (млн. у.е.)	Об'єм поліграфічного виробництва на душу населення (у.е.)	Доля населення зайнятого в поліграфії (%)
Валовий внутрішній продукт (млрд. у.е.)	Чисельність зайнятих робітників (тис. чол.)	Оборот на одного зайнятого робітника (тис. у.е.)	Доля обороту поліграфічного виробництва в ВВП (%)
Доход на душу населення (у.е.)	Фонд оплати праці (млн. у.е.)	Заробітна плата одного робітника (тис. у.е.)	Доля заробітної плати в обороті (%)
	Кількість підприємств (од.)	Оборот на одне підприємство (млн. у.е.)	
		Чисельність робітників на одно підприємство (чол.)	

В тому випадку, якщо інформація не є повною, можна використовувати другу схему побудови моделі, котра в деякій мірі носить гіпотетичний характер (таблиця 3.). Основою розрахунку слугують загальноекономічні показники. Неповнота вихідної інформації (або навіть її відсутність) виконується константами (відсотковими відношеннями), котрі ідентифікуються для визначеної категорії, до якої може бути віднесена відповідна країна. За допомогою загальноекономічних показників та зазначених констант розраховуються всі параметри та показники поліграфічного

виробництва. Якщо за деякими показниками існують достовірні статистичні дані, в модельні константи вносяться необхідні уточнення (поправочні коефіцієнти).

Таблиця 3

Схема побудови другого варіанту економічної моделі

<i>Загальноекономічні показники (вихідна інформація)</i>	<i>Константи моделі (для визначеної категорії країн)</i>	<i>Розрахункові параметри поліграфічного виробництва</i>	<i>Розрахункові удельні показники поліграфічного виробництва</i>
Чисельність населення (млн. чол.)	Доля населення зайнятого в поліграфії (%)	Об'єм (оборот) поліграфічного виробництва (млн. у.е.)	Об'єм поліграфічного виробництва на душу населення (у.е.)
Валовий внутрішній продукт ВВП (млрд. у.е.)	Доля обороту поліграфічного виробництва в ВВП (%)	Чисельність зайнятих робітників (тис. чол.)	Оборот на одного зайнятого робітника (тис. у.е.)
Доход на душу населення (у.е.)	Доля заробітної плати в обороті (%)	Фонд оплати праці ФОП (млн. у.е.)	Заробітна плата одного робітника (тис. у.е.)
		Кількість підприємств (од.)	Оборот на одно підприємство (млн. у.е.)
			Кількість робітників на одно підприємство (чол.)

Враховуючи рівень розвитку забезпечення ресурсами ВПГ регіонів України, вважаємо доцільним запропонувати наступні напрями поліпшення керованості процесами ресурсного забезпечення на обласному і територіальному рівнях (рис. 3.). Дані напрями дозволять повною мірою вирішити проблему регіональної конкурентоспроможності, зважаючи на соціально-економічні особливості розвитку регіону.

Рис. 3. Напрями поліпшення керованості процесами ресурсного забезпечення ВПГ

Реалізацію напрямів доцільно розпочати з аналізу процесів ресурсного забезпечення ВПГ регіону, оскільки в сучасних умовах на регіональному рівні необхідно формувати систему ресурсного забезпечення з подальшим її розвитком, яка б була об'єднуючою ланкою між інформаційною та ресурсною інфраструктурами регіону.

Висновки

Відповідно до проведеного аналізу слід зазначити:

1. Встановлено, що організація багатофакторного моніторингу ресурсного забезпечення ВПГ є найбільш ефективним способом отримання необхідної інформації про стан та динаміку подій що відбуваються в державі, регіоні, місті.
2. Прогнозно-аналітична оцінка, залежно від цілей та масштабів проведення передбачає по-перше – відстеження ефективності ресурсного забезпечення ВПГ в Україні; по-друге – використання показників-індикаторів при дослідженні розвитку галузі; по-третє – зосередження зусиль на певних цілях.
3. До напрямів поліпшення керованості процесів ресурсного забезпечення, які сприятимуть активізації видавничо-поліграфічної діяльності, віднесено: формування ефективного ресурсного забезпечення та регіонального управління ним, реалізація

пріоритетів розвитку ресурсного забезпечення ВПГ та формування привабливого іміджу регіону.

Результати дослідження, проведеного в статті, дають можливість формування ефективного ресурсного забезпечення ВПГ на рівні окремого регіону і держави в цілому.

Література.

1. Статистичний збірник «Макроекономічні показники чернігівської області» [Текст] – Головне управління статистики у Чернігівській області, 2008. - 102 с.
2. Мескон М. Х. Основы менеджмента [Текст] / М. Х. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоури ; пер. с англ. М. : Дело, 1992. – 702 с.
3. Стадник В. В. Менеджмент: навчальний посібник [Текст] / В. В. Стадник, М. А. Йохна. – К. : Академвидав, 2003. – 464 с.
4. Кузьмін О. Є. Основы менеджменту [Текст] / О. Є. Кузьмін, О. Г. Мельник. – К. : Академвидав, 2003. – 416 с.
5. Мартыненко Н. М. Основы менеджмента [Текст] / Н. М. Мартыненко. – К. : Изд-во «Каравелла», 2003. – 496 с.
6. Хміль Ф. І. Основы менеджменту [Текст]. Вид. 2 – ге. випр., доп./ Ф. І. Хміль – К. : Академвидав, 2007. – 576 с.
7. Коротков Э. М. Концепция менеджмента [Текст] / Э. М. Коротков. М. : ИНФРА-М, 1997. – С. 80-81.
8. Швайка Л. А. Економіка видавничо-поліграфічної галузі [Текст] : підруч. / Л. А. Швайка, А. М. Штангрет. – Львів: Укр. акад. друкарства, 2008. – 480 с.